СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. No. 213. Jersey City, N. J., Thursday, September 13, 1928. VOL. XXXVI. Ч. 213. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 13. вересня, 1928. THREE CENTS.

РОЗКРИВАЮТЬ ОБМАНСТВА БЮР ПРАЦІ НАД ІМІГРАНТАМИ

БОСИ В ЗМОВІ З АГЕНТАМИ.

НЮ ЙОРК, 11. вересня. — Перед Комісією промислового перегляду при адвокатській палаті відбувається тепер цікаве слідство над діяльністю бюр праці.

Цілий ряд свідків, переважно імігрантів, доказував, як бюра подають в газети фальшиві оголошення, обіцюючи певну працю; як вони відтак стягають від безробітних аплікантів оплату з гори, ще не найшовши роботи; як вони висилають дівчата в неморальні літниска; як готелеві заряди, видно в змові з бюрами праці, наганяють робітників з праці по кількох днях праці, а коли сі протестують, побивають їх.

Між свідками були також визначні люди, як урядники стейтового бюра праці, визначні урядники робітничих юній, і другі.

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ ДЕМОКРАТАМИ ТЕКСАСУ ЗА СМИТА.

ПОДІБНА СВАРКА НА РЕПУБЛИКАНСЬКІЙ КОНВЕНЦІЇ В ДЕЛЕВАРІ.

ВАШИНГТОН, 11. вересня. — На стейтовій конвенції демократичної партії стейту Тексасу частина делегатів не хотіла признати кандидатури Ал. Смита на уряд президента Злучених Держав, а відтак серед диких сцен покинула конвенцію та зорганізувала осібну власну конвенцію. Заряд партії заявляє, що се сварка місцева, яка не буде мати великого значіння на цілу партію в краю.

Зовсім подібне случилося републиканській партії в стейті Делевар. Кулидж уже покинув свій вакаційний осідок та виїхав до Вашингтону. По дорозі він приняв провідників републиканської партії, які йому зложили звіт з поступу републиканської агітації; звичайно, говорили йому, що агітація йде дуже добре, а як головний аргумент показували на републиканську побіду в стейті Мейн.

Кларк, син відомого сенатора Кларка, один з найбільших властителів мідяних копалень в Америці, виступив за Смитом, бо він „мокрий".

ВСТАНОВЛЯЮТЬ КОМУНІКАЦІЮ „БОСАМИ" ВІД ОКЕАНУ ДО ОКЕАНУ.

„БОСИ" БУДУТЬ ЇЗДИТИ КОЖДОГО ДНЯ.

НЮ ЙОРК, 11. вересня. — Сюди приїхав нині перший „бос" ново отвореної лінії „босів", що має получити побереже Тихого океану з побережем Атлянтійського. Лінія має розтягатися з Лос Анджелеса, в Каліфорнії, до міста Ню Йорку, з розгалуженнем до Вашінгтону, Филаделфії й Бостону. Лінія має довжини 3,433 милі, дорога займає 5 днів і 14 годин.

ПОХОРОН РОЗБИШАКИ.

ШІКАГО, Ілл., 11. вересня. — На похороні шикаґовського „ґенґмена" Антоніо Льомбардо, котрого вбито кілька днів тому, зявилася процесія учасників, що тягнулися за трумною на дві милі. Самих троків з цвітами було 17. У похороні брало участь богато добре відомих „ґенґменів".

ХОЧЕ ЗАКІНЧИТИ ПОДОРОЖ ЛОДКОЮ ПОЧЕРЕЗ ОКЕАН.

САН ХУАН, Порто Ріко, 11. вересня. — Німецький капітан Франц Ромер, що прибув сюди з Німеччини маленькою лодкою, вибрався нині звідси нею в дальшу дорогу до Флориди, щоби покінчити свою подорож почерез океан. Думає він дістатися тепер до міста Міямі.

Він має дочіплений до лодки мотор, але його не вживає, а пливе тільки вітром.

ЗВІРИНА ГИНЕ ВІД ЗАПАЛЕННЯ ЛЕГЕНІВ.

НЮ ЙОРК, 11. вересня. — На запросини музею природничих наук лікарі зробили автопсію тіла морського льва, що загинув у місцевім акваріюмі. Заряд хотів переконатися, на яку недугу захорів морський лев. Лікарі ствердили, що він помер на запалення легенів.

РАДІО НЕ ДАЄ СПАТИ.

НЮ ЙОРК, 11. вересня. — Перед одним з місцевих судів станули нині два молоді банкові урядники, яких сусіди пізвали в суд за те, що вони цілу ніч пускають своє радіо й не дають їм спати. На приказ судді обжаловані мусіли обіцяти, що здержать своє радіо о годині 10. мінут 55 вечером.

ЛІКАР НЕ ВІРИТЬ У ЛІЧЕННЄ ГЛУХОТИ ЛІТАННЄМ.

ВАШИНГТОН, 11. вересня. — З нагоди тяжкого летничого випадку в місті Спрінгфілді, в стейті Месечузетс, в якому загинуло підчас спаду літака три особи, котрі вибралися на лет, щоби вилічити одну глуху дитину з глухоти, військовий лікар полковник Готовей виступив з публичною заявою, що глухоти не можна лічити літаннєм. Він каже, що багато летунів має слабий слух наслідком вічного стукоту машини та безупинної зміни висоти та воздушного натиску.

ПОЧТОВИЙ УРЯД НЕ ПУСКАЄ ОБРАЗЛИВОЇ ПОЧТОВОЇ КАРТКИ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 10. вересня.— Місцевий почтовий уряд відкинув від пересилки почтову карточку з образливими висловами проти Ал. Смита. Почтовий уряд каже, що кождому горожанинови вільно виступати проти Смита, але не ображати його лайливим способом.

У СОФІЙСЬКОМУ СОБОРІ ЗНАЙДЕНО ЦІННІ ФРЕСКИ.

У розмові зі співробітником „Пролетарської Правди" президент ВУАК-у М. О. Новицький сказав, що підчас реставраційної роботи в Софійському соборі знайдено старовинні фрески величезної художньої ваги. Реставратори, проф. Кіпнік і проф. Сисов, мають почати вивчати мозаїку Софійського собору

Наслідки цієї роботи мають сфотоґрафувати й видати окремим виданням. Гадають також дослідити стан фундаменту Софійського собору. На чолі всієї роботи стоїть окрема комісія краєвої інспектури охорони памяток культури.

При кінці розмови президент ВУАК-у сказав, що наукові кола Західньої Европи вже поінформовано про ці роботи й вони виявляють величезне зацікавлення до її наслідків.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛА ЗАТРОЮЮТЬСЯ СПІРТОМ.

Недавно приловила поліція біля Яворова транспорт 450 літрів денатурованого спірту, який тамошні шинкарі продають нашим селянам. Селяне уживають до пиття лише денатурованого спірту, називаючи його троянкою або сосніквою. Приладжують його до пиття в той спосіб, що до літри спірту додають літру води і фунт цукру. Так зладженою „горівкою" впиваються на весіллях і празниках до безтями, затроюючи свій організм.

З ПОСТІЙНОЇ ХРОНІКИ.

До тюрми в Самборі відставили селянку Ґудикову з Волі Блажівської, посуджувану в убивстві мужа, якому вона заедно відгрожувалася.

В селі Стінка, золочівського повіту, вбили сільські парубки Петра Смолинського на тлі любовних залицянь останнього. Поліція шукає за убивниками.

На жовківськім гостинці напало двох бандитів на фіру, на якій парубок Гринь Кулька віз скриню з біллям. Зрабувавши білля вартости 1,000 золотих, бандити зникли в околичних лісах.

СОВІТИ ЗНОСЯТЬ ІНСТИТУЦІЮ ОБОРОНИ В СУДАХ.

Ряд московських денників виступив в острою кампанією за знесенням інституції оборони в совітських судах, як перестарілого буржуазного пережитку. „Правда", пише, що народний комісаріят справедливости опрацьовує нову установу, що надає совітським судам можливість обмеження кількости оборонців у судовім процесі.

ПОМИСЛОВИЙ АДВОКАТ.

У Брюселі, в тамошньому суді, трапився характеристичний випадок. Один адвокат, що заступав справу чотиролітньої дитини, прийшов до суду із своїм малим клієнтом на руках. Підчас промови адвоката дитина так сильно плакала, що здавалося, що вона розуміє кожне слово свойого оборонця. Зворушений суддя був уже схильний залагодити справу по думці адвоката. Однак коли ненадійно запитався дитини, чому так плаче, виявилося, що помисловий адвокат змушував дитину до плачу, щипаючи її неустанно в тіло. Адвокат, розуміється, справу програв.

СЕЛЯНСЬКІ ШКОЛИ ДЛЯ ДОРОСЛИХ.

Наркомос затвердив положеня про селянські с.-г. школи для дорослих. Школи засновується, щоб дати дорослим селянам знання й хист для культурного господарювания на коперативних засадах. Школа обслуговує одне певне село або ґрупу сіл, близько розташованих одне від одного. Школи утримуються на кошти місцевого бюджету. За положенням такі школи можуть орґанізувати й утримувати за дозволом Окрнаросвіти ріжні державні та ґромадські установи й орґанізації.

Правом вступу до шкіл користуються незаможники та середняки, як самостійні господарі так і члени с.-г. колєктивів, а також наймити, не молодші 18 років.

Навчання в школі триватиме один рік. По закінченню навчального року школу пересуватиметься в инше село. Навчальний рік поділяється на 2 півріччя: зимове й літнє. Протягом зимового півріччя навчання відбувається в приміщенні школи й матиме навчально-теоретичний характер, а в літнє півріччя слухачі працюють по господарствах за проводом аґронома й періодично, не менш одного разу на 2 тижні, збираються на виробничі наради.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР У СИБІРУ.

У Сибірському Краї вже пять років працює український пересувний народній театр під орудою О. Бунчука. За 5 років театр одвідав майже всі міста Сибіру, Забайкалля й Далекого Сходу, де тільки є українська людність. Театр дає сучасні революційні песи („Шпана" і „Республіка на колесах") і деякі вистави зі старого репертуару („Ревізор" „Сава Чалий", то-що). Сибірський Краєвий Комітет Народньої Освіти запросив український театр на ґарантію до Барнаулу й Бійська.

ПЕРЕХІД НА УНІЮ.

Село Жабче, луцького повіту, яке має 1,000 мешканців, перейшло недавно з православної віри на греко-католицьку. Парохом нової громади іменований о. Антін Рудницький.

І-ИЙ ТОМ УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО СЛОВНИКА ГОТОВИЙ ДО ДРУКУ.

Комісія історичного словника при ВУАН підготувала до друку перший том українського історичного словника (від А до Е включно) на 40 друкованих аркушів, за радакцією проф. Тимченка. Коло цього тому комісія працювала з 1921 року. За матеріяли для складання словника стали українські літературні памятки до XVIII століття, рукописи й архіви музеїв з багатьох міст.

УКРАЇНСЬКІ АРХЕОЛЬОГИ В БЕРЛІНІ.

Українські археольоги одержали запрошення взяти участь у святкуванні 100-ліття Берлінського Археольоґічного Інституту. На урочистому засіданні з нагоди цих роковин у Берліні український археольоґ проф. Болотенко зложить доповідь про археольоґічні розкопини в селі Усатові.

ЛІСИ В ТАТРАХ ГОРЯТЬ.

Недавно вибухла ґрізна пожежа ліса в Татрах. Причиною пожежі є мабуть необережне поведення з огнем когось із туристів. На рятунок вислано військо і пожарну сторожу, але наслідком сильного вітру пожежа поширюється дальше.

ДОЧКА РАСПУТІНА НА СЦЕНІ.

Французький театральний тижневик „Комеді" довідується, що дочка Распутіна, Марія Соловйова, котра, як відомо, виступила недавно зі скаргою проти вбийника свого батька, князя Юсупова, задумує віддатися театральній карієрі. Вже в найблизчому часі виступить вона як танечниця в Букарешті й Берліні.

ПЧОЛИ МОЖНА ПЕРЕСИЛАТИ ПОЧТОЮ.

Департамент почти в Злучених Державах оповістив, що можна вже буде посилати пчоли почтою, скоро лише посилку можливо буде доручити в протягу пяти днів. Почтовий департамент застерігає собі, що пачки з пчолами мають бути такі, щоби пчоли не могли видіставатися, кожда пачка щоби мала ручку і на ній має бути виразно зазначено, котрий бік має бути зверху.

В КИЇВІ БУДУВАТИМЕТЬСЯ КОРАБЕЛЬНЮ.

В звязку з поширенням кораблебудівельної програми найближчими днями в Києві почнуть будувати кораблебудівельний верф. Окрвиконком відпустив для початку робіт 150,000 карб.

ВИЯВЛЕНО ВЕЛИКІ ЖЕРЕЛА СВІТЛЯНИХ ГАЗІВ.

В районі Озівського узбережжя виявлено великі поклади світильно-наливних газів, які можна використати для потреб промисловости. Найближчим часом окрвиконком остаточно розгляне питання про ту чи иншу форму експльоатації цих газів.

РАДА АМБАСАДОРІВ РАДИТЬ НАД ЕВАКУАЦІЄЮ НАДРЕНІЇ

ЖЕНЕВА, 11. вересня. — Рада пятьох, або т. зв. Рада Амбасадорів зібралася на наради в справі евакуації Надренії. На нарадах заступлені: Франція, Англія, Італія, Бельгія і Японія. На разі не повзято ніяких рішень, а тільки вислухано німецького канцлера Миллера. Канцлер опирався на тім, що Німеччина сповняє совісно всі зобовязання, переняті верзальським договором і згідно з тим-же договором домагається евакуації Надренії. Коли Франція на це не погодиться, то ціла Німеччина буде вважати це ворожим кроком, незгідним з льокарненським духом.

МИЛЛЕР ГОТУЄТЬСЯ ДО ВІДПОВІДИ.

ВІДПОВІСТЬ БРІЯНОВИ ЗА ЯКИЙ ТИЖДЕНЬ. А ТЕПЕР КРИТИКУЄ ЗАКИДИ БРІЯНА ПЕРЕД ПРЕДСТАВНИКАМИ НІМЕЦЬКОЇ ПРЕСИ.

БЕРЛІН, 11. вересня. — Канцлер Миллер заявив, що дасть Бріянови основну офіціяльну відповідь на його промову, яку він виголосив на нарадах Збору Ліги Націй, а в якій квестіонував розоруження Німеччини. Миллер подає, що Німеччина, яка мала з закінченнем війни 40,000 офіцирів, розпустила по війні домів 36,000 старшин. Він подав далі, що Німеччина розбудувала в розмірно короткім часі свою торговельну фльоту, але це зробила вона не тільки в своїм інтересі, але головно в інтересі аліянтів, бо без торговельної фльоти не була би вона в силі виконати фінансових зобовязань, які на неї наложив плян Доса.

ЦІЛА НІМЕЧЧИНА ОБУРЕНА НА БРІЯНА.

КАЖУТЬ, ШО ЙОГО ПРОМОВА Є КІНЦЕМ ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ЗБЛИЖЕННЯ. ПОЛІТИКИ ГЛЯДЯТЬ ДЕЩО ХОЛОДНІШЕ.

БЕРЛІН, 11. вересня. — Вся німецька преса осуджує дуже сильно виступ Бріяна і критикує угодову політику німецького міністра закордонних справ Штреземана, пророкуючи йому скорий упадок. За те в урядових колах глядять на новий конфлікт не так траґічно, бо по послідній промові Миллера на Раді Амбасадорів Миллер дуже сердечно розпращався з Бріяном.

ВІДКРИВАЮТЬ ТАЙНУ ЖИТТЯ.

КИСЕНЬ ЖИТТЄДАЙНИЙ ЕЛЄМЕНТ.

ЛОНДОН, 11. вересня. — На сегоднішнім засіданню Британського Товариства для Попирання Наук мав виклад князь де Бролі про те, чи не можна хемічним способом в ляборатории створити штучно життя. Забирали слово многі учені. Між ними професор Докнан заявив, що після дослідів професора Гилля можна цілком певно при помочі кисня дати життя певним примітивним клітинам. Ті клітини не подобають навіть ка найпримітивніші живучі клітини губки, але все таки вони живі. І це вже треба вважати великим поступом, бо перед ученими розкривається нове поле до розслідів, які готові довести до цего, що ми відкриємо тайну життя.

ЗАМІСЦЬ ІСТОРИКОМ СТАВ БОКСЕРОМ.

БОКСЕРСТВО ЛЕКШИЙ ХЛІБ, ХОЧ ПЛАТНЯ ЗА БІЙ НЕ БУЛА БІЛЬША ЯК $4. ТАК ЗАЧИНАВ СВОЮ КАРІЄРУ ТАНІ.

ПАРИЖ, 11. вересня. — Бувший боксерський чемпіон Тані виголосив промову на лончі, який влаштував в його честь американський клюб в Парижі. Підчас промови сказав Тані, що він мав охоту бути ученим, а властиво істориком і описати світову війну та в той спосіб стати славним чоловіком і добитися маєтку. Та скоро прийшов до переконання, що писанне книжок це тяжкий „джаб" і тому взявся за лекший, себто бокс. Тою дорогою добився він грошей і слави. Але тепер бокс не може вже його задоволити і тому він його покидає. Свою каріеру розпочав він більшою боротьбою в Парижі, за яку дістав $4, які вистарчали якраз на оплаченне залізничого тікету. Рівнож згадував Тані, як його менаджери відкидували і не узнавали довго його за ніякого борця і треба було довго ждати, заки йому усміхнулася судьба.

СУДИТЬ ЕВРОПУ ПО ОБРАЗАХ.

ЦЕ ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ.

ЛОНДОН, 11. вересня. — Беверлі Николс, молодий британський письменник оповідає в однім з англійських тижневиків про те, як він проломив мовчаливість президента Кулиджа. Відвідуючи президента, Николс просидів з ним яких пять мінут і на все чув тільки одну відповідь: О! Вкінці Николс почав говорити про тяжке положення Европи. Тоді президент відповів, що він розуміє і знає добре, який стан в Европі. Він пізнає, що вона психічно хора, а це пізнати по образах. Кулидж подав, що він оглядав виставу европейських образів в Пітсбурґу і там це завважив. Але завважив рівнож і те, що Европа приходить до здоровля.

ВЕРЕСЕНЬ — МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
A Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідае.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕЛІҐІЙНІ ЗАГОРІЛЬЦІ — ВОРОГИ НАРОДА.

Виставлення римо-католика кандидатом американської демократичної партії на уряд президента Злучених Держав повиннноби мати хоч ту користь, що Америка раз вияснить собі як слід відношення релігійного питання до політичного.

Дуже замітні уваги до сеї справи подав член Висшого Суду Томас Крейн, котрий є рівночасно членом дієцезальної ради протестантської епископальної церкви для релігійного виховання.

У своїй заяві підчеркує він наперед право кождого горожанина вибирати собі свого любимого кандидата. Свобода виборів є моральним правом, якого ніхто не може відобрати людині в свобідній країні. Виконуючи се право, горожанин може брати під увагу всяку сторону свого кандидата, яку йому тільки подобається. Се належить до його свободи голосовання.

Однак справдішний горожанин не повинен кермуватися при виборі кандидата огляданнем на других. Хто при виборі кандидата дивиться, що другі роблять, той не є ні свобідним ні моральним горожанином. Горожанин обовязаний виступати за тим кандидатом, котрого йому диктує його свобідне сумління, а не за кандидатом, за котрим, як йому здається, піде богато других людий.

При виборі кандидата не можна теж дивитися на його релігійні погляди. Хто голосує проти якогось кандидата через його релігійні погляди, той тим самим карає сю людину за те, що вона вірно держиться тих релігійних поглядів, які вона вважає за підходячі для свого сумління. Хто голосує проти кандидата через його релігійні погляди, той тим самим обіцює тому кандидатови голос, якби він покинув свої релігійні погляди та дався перекупити голосами до відступлення від того, що він уважає за релігійне. Словом, такий чоловік ставить надгороду за невірність, за нельояльність, за безхарактерність. Такі люди не є моральні, але релігійні фанатики, які вузкі інтереси своеї релігії ставлять висше від моральности, яка повинна все бути головним інтересом усякої релігії.

Сього рода люди не приносять добра ні своїй церкві, ні своїй партії, ні свому народови. Своїм неморальним становищем вони підривають політичну мораль народа якраз тоді, коли вони про неї говорять. Сі люди є загрозою для свобідних інституцій краю, бо вони задними дверми забирають те право, яке вони принесли передними.

Америка поставила між свої основні права заяву: для виконування уряду або публичного становища довіря не буде треба ніякої релігійної кваліфікації. І се право повинно бути не тільки на папери, але й на ділі, коли Америка має бути дійсно свобідною країною.

В ДИПЛЬОМАТИЧНОМУ КІТЛІ.

Для людей, що стоять на певному віддаленню від дипльоматичної кухні, тяжко сказати з певністю, що саме тепер вариться в дипльоматичному кітлі. Можна лише догадуватися по окремим явищам, чи дійсно там варять те, про що голосять дипльомати.

Тепер на світовій дипльоматичній кухні вариться поспішно, як голосять дипльомати, страва, що має принести довший спокій на землі. Головнійшою своею стравою стараються дипльомати всіх держав представити договір Келоґа про оголошення війни поза законом. Може дійсно ця страва булаб такою, як хоче її представити секретар Келоґ, але анґлійська приправа значно зіпсувала її своїми відомими застереженнями про право виповідження війни, коли життєві інтереси Анґлії загрожені иншою державою. „Життєві інтереси держави" є формула дуже широка й зовсім неозначена. Анґлія може рахувати загрозу своїм державним, життєвим інтересам, скажемо, комуністичну пропаґанду в її кольоніях, чи підтримку комуністичного руху Москвою в самім центрі великобритійської держави. Може вона рахувати загрозу своїм життєвим інтересам большевицьку активність в Китаю чи деинде, або инший який крок якоїнебудь держави.

Таке неточне формулування анґлійського додатку звело до абсурду ввесь Келоґовий договір „про вічний мир". Що сама Анґлія не надає йому такого значіння, як то хоче представити вона, чи яка инша держава перед світовою опінією, найліпшим доказом є останній військовий договір між Францією та Анґлією. Ті держави, що дійсно думають про мир, що твердо вірять в силу й значіння тих мирових актів, які вони самі підписують, не стануть творити якихось „дефензивних", чи офензивних таємних та явних договорів.

Останній військовий договір про аліянс між Анґлією та Францією підписано одночасно з договором Келоґа. Це є знаменитим показчиком того, як мало ці держави сподіваються реального значіння від Келоґового договору. Цей новий аліянс між Анґлією та Францією занепокоїв навіть Америку. Вона недвозначно, хоч покищо неофіційно, висловила свое незадоволення тою частиною договору, що торкається морського озброєння цих двох держав. Побачивши, яке неґативне вражіння викликав у світовій опінії цей договір нової антанти, почалися ріжні заперечення з з боку Анґлії та Франції того, що в їхньому договорі є таємні пакти. Може вони й правдиво заперечують, але ніхто тому не вірить, бо вже давно всі звикли до того, що язик істнує у дипльоматів для того, щоб ним заховувати свої думки.

Очевидно й після Келоґового договору „про вічний мир" залишається в повній своїй силі старий вислів: „хочеш миру — готуйся до війни". Ми є свідками, що весь світ нестримано збільшує та удосконалює свої збройні сили й засоби війни. Робиться це все не для забавки, не для паради, чи дійсно в інтересах збереження „вічного миру", але для війни й лише для неї.

Не можу бути миру, коли тисячки міждержавних непорозумінь не залагоджено. Не може бути вічного миру, коли міліони, десятки міліонів ріжних народів залишаються пригніченими, позбавленими можливости без упертої крівавої боротьби створити свої власні держави. Розмовами про вічний мир, ріжними договорами „про ненападення" одної держави на другу, кожен крок в газардній дипльоматичній грі хоче лише виграти свою партію, хоче приспати иншого.

Те, що відбувається на дипльоматичному світовому полі, є лише підготовкою до нової страшної світової катастрофи. Тепер іде великанська газардна гра ріжних суперників, що хочуть знайти як найбільше союзників собі та як надовше приспати своїх суперників, щоб ліпше приготуватися до неминучого рішучого бою.

Коли прийде до нової світової катастрофи, годі сказати, але що до цього йде, говорять всі „мирові договори" ріжних держав, про які так голосно стараються кричати дипльомати. Варять вони в дипльоматичному кітлі немовби вариво „світового миру", але з нього зрештою вийде або нова світова війна, або війна окремих більш-менших груп ріжних держав. У всякому разі покищо розмови про „вічний мир" є пустим і несеріозним звуком приемних слів для ріжних наівних пацифістичних сердець.

НОВА КНИЖКА ТРОЦЬКОГО.

Як звісно, один з головних основників большевизму, Троцький (Бронштайн), посварився з большевицькими головачами і вони його викинули з партії тай запроторили на Сибір.

Він там далі працює теоретично в своїм дусі і удалося йому видати навіть за границею нову книжку під заголовком: **„Справжне положенне Росії".**

В тій книжці вичислює Троцький чотири причини, для котрих — по його думці — війна імперіялістів проти совітів є не лише правдоподібна, але просто не до уникнення.

І так поперше — пише він — послідні роки розвою капіталістичного світа і частинні його успіхи зробили справу ринків позбування — найбільше пекучою квестією для всіх великих держав.

По друге — імперіялістична буржуазія переконалася вже достаточно, що диктатура пролетаріяту ніколи не признасть її вільного ринку в Росії.

Нарешті — потрете: імперіялістична буржуазія (себто передовсім Анґлія, Франція та Злучені Держави П. А.) спекулює на внутрішні труднощі в Союзі совітських республик. Крім того також програма революції в Китаю та неудача загального страйку в Китаю збудила в імперіялістів надію, що їм удасться совіти побороти.

А далі пише Троцький:

„Зірвання дипльоматичних зносин поміж Анґлією і Советами уже віддавна приготовлювалося. Булоби великою помилкою припускати, що йшло тут лише о зміну форми торговельних зносин між тими обома державами. Є річю цілком ясною, що імперіялістична Анґлія носиться з плянами дуже широкої акції. Вона повільно, але консеквентно приготовляє **війну проти Совітів,** на що дістала вже „моральний мандат" від буржуазії кількох инших держав. В тій цілі старається вона втягнути до тої акції також Польщу, Румунію та дрібні надбалтійські держави, — а по можности також і Юґославію, Італію та Угорщину. — Впливові буржуазійні сфери Франції підпирають тую політику Анґлії. Щодо німецької буржуазії то вона на випадок війни з совітами може буде стояти з початку на такім невтральнім становищи, на якім в р. 1914 стояли Злучені Держави.

Німеччина зробить це тому, щоби з такої війни як найбільше скористати. - свою невтральність спродати західним імперіялістам за високу ціну.

„Щодо японської буржуазії то вона не маневрує так зручно як німецька. Але вона, коли їй на це позволять відносини в Китаю — скине остаточно маску зі свого лиця.

„На близькім востоці, в Туреччині і в Персії—не можемо (совіти) числити на стислу невтральність на випадок нападу на нас з боку імперіялістів. Дуже правдоподібним є, що в тім випадку під пресією імперіялістів і ті дві держави послухають приказу західної буржуазії. Щодо Злучених Держав П. А. то вони в нічім не змінили свого ворожого становища супроти совітів; вони будуть на випадок війни грати ролю задної сторони. Така роля буде мати тимбільше значіння, коли возьмемо на увагу, що Злучені Держави П. А. є одинокою державою, котра моглаби фінансувати війну проти совітів".

Ось як роздумує Троцький і лиш не легко можна зрозуміти, чому совітський уряд сконфіскував той його твір. Большевикам прикро мабуть, що він взагалі важився щось за границею видати — дарма, що він чейже стоїть на їх становищи.

А щодо війни іде — це річ очевидна. Вправді Пілсудскі завів надії світової преси і дня 12 серпня ц. р. у Вильні не сказав нічого такого, щоби кидало світло на пляни його і тих, що за ним стоять, але його наівно-глупенька промова до зїзду польських леґіонерів у Вильні була — треба признати — лише дуже зручно наложеною маскою на правдиве лице польських імперіялістів.

Ось не минуло і двох тижнів по тім, як Пілсудскі в окруженню польських **ґенеральштаблерів** виїхав **„на відпочинок"** до Румунії!

Польські ґазети вправді промовчують імена його товаришів подорожі, а в ілюстрованих часописях представляють лише, як Пілсудскі стоїть у вікні ваґону, а поприн ього виглядає лише морда його улюбленого пса, котрого він так і кличе лише „пес", але віденські часописи подають дуже точні звіти своїх кореспондентів з Румунії про це, котрі то офіцири ґенерального штабу поїхали з ним на ті „вакації" та де і з ким мають відбуватись дотичні конференції. Кажуть навіть виразно, що йде тут о точне означенне й усталенне спільної акції проти совітів. Доперва за німецькими часописями примушені і польські дневники подавати ті вісти.

Дуже можливо, що Польща і її союзники числять на голод в Радянськім Союзі і на невдоволення народа, яке в тім випадку мусілоб повстати.

Та радянський уряд числиться заздалегідь з такою можливістю і тому і свою політику супроти селянства старається відповідно змінити.

Вісти про ті трудности апровізаційні радянського уряду приймає львівське „Діло" дуже злорадісно. Чи-ж і справді думає воно, що колиби Польща обсадила правобережну Велику Україну, то тамошний народ український виграви на тім? Чиж не є ясним, що разом з приходом польської армії на правобереже — повернулиби і польські та московські дідичі, щоби відобрати нашому народови назад колишні „свої" землі?! Чи не посунулиби тамтуди з нею і польські кольоністи та взагалі польонізація та католицизація?! Чи це булоби в інтересі соборницької української ідеї?!

В. Кедровський.

1917 РІК.

(205)

Сівши за свій старий стіл, я кинувся шукати у шуфлядах його всі ті мої останні й передостанні розпорядження, розмови по прямому дротови й инші, які мусіли бути доказом провокаційности обвинувачення мене в большевизмі. Але не знайшов нічого. Все зникло, не відомо мені, ким забране з мого стола.

У сусідньому кабінеті військового секретаря довго безпрестанно дзвонить телефон. Підходжу до нього:

— Алло!

— Це Військове Секретарство? — питає чийсь дуже знайомий голос.

— Так! А хто при телефоні?

— Певний. Вишліть негайно до нашого штабу на Підвальну авта, що є в секретарстві. Будемо відходити по Брестському шоссе. Туди направляйте ваші частини.

— Підождіть, а ви знаете, з ким балакаете?

Та це-ж штаб осадного команданта?!

— Так, тут був штаб осадного команданта, але його тут уже немає. З вами говорить Кедровський.

— Це ви, товаришу? Що, вже звільнені?

— Ні. Не знаємо що робити ні ми, ні наша варта?!

— Почекайте хвилину, я зараз перебалакаю і скажу вам!

Я почав чекати. Довго чекав, але відповіді не одержав. В той час на протязі цілої години дзвонили з ріжних сторін Києва наші військові частини, вимагаючи наказів та повідомляючи про себе. Вони не знали, що штабу, який ними керував, уже в цьому помешканню немає. Я теж не знав, де штаб і чи функціонує він десь в новому місці, чи може втік, покинувши на власну долю рештки тих героїв, що до останньої хвилі боронили свою рідну столицю.

На всі їх запити я відповідав одинокою дерективою: потроху відходити в напрямку Брестського шоссе, як то мені сказав А. Певний.

За яку хвилину телефон замовк, а відповіді від Певного не було.

Згодом при зустрічі, в початку місяця березня 1918 р. А. Певний радий був, побачивши мене живим і розповів, що його мучила совіть увесь час тому, що він тоді не дав мені відповіді. При тім він зазначив, що й не його вина в тому, бо коли я з ним говорив, там біля телефону сиділи секретарі М. Порш, М. Ткаченко та С. Петлюра, яким А. Певний переказав розмову зо мною й просив дати вказівки, що мені відповісти. Йому катеґорично заборонили давати якунебудь відповідь, а М. Ткаченко додав: „Коли звиться між нами Кедровський, я його розстріляю!" С. Петлюра, який знав мене далеко ліпше ніж М. Ткаченко й М. Порш зовсім промовчав, хоч його слово тоді малоб рішаючу вагу.

Затих телефон... Очевидно всі українські бойці відходять з Києва, а в той час і нам в секретарстві стало сидіти важко. Вже дескількома знарядами пробито в богатьох місцях дах, стелю і вікна нашого будинку.

Огонь з большевицьких гармат не зменьшував своеї інтензивности, але все робився більше й більше сконцентрованим на Військовім Секретарстві.

Треба вже й нам рухатися, коли не хочемо бути захопленими большевиками. Але куди йти? Нарешті треба розвязатися нам зі станом арештованих, бо це звязує нам руки, а також і нашій варті. Спробували умовити варту йти до свого козацтва, а нас лишити, немовби то ми втікли. Варта не згодилися. Значить, треба знайти спосіб самим одвязатися від неї, бо появлятися нам в стані арештованих серед Вільного Козацтва, особливо київського, дуже небезпечно — може бути самосуд... Ми почали бродити по будинку Секретарства, шукаючи виходу з прикрої ситуації. В одній з найдальших кімнат знайшли в телефонічній комунікаторський апарат та козака-телефоніста, що сидів на свойому пості, не знаючи того, що вже години зо дві як немає того штабу, при якому він працював. Козак був дуже здивований, коли ми йому оповіли ситуацію та запропонували приєднатися до нашої варти.

З Хрещатика чулося татакання скорострілa, очевидно большевицького, бо кулі свистять рекошетом по бурковці, мимо нашого будинку вгору по Фундуклеївській вул. Настав час скоріше забиратися й нам звідси.

На Фундуклеївську вул. уже було неможливо вийти, а тому треба шукати других шляхів. Я, знаючи добре всі входи й виходи в будинку секретарства та в дворі, почав їх обслідувати. Виявилося, що можна вибратися через низчу половину двору на ще спокійну Пушкинську вулицю.

Але знову, як же його відчепитися від нашої охорони? Тут прийшла думка скористуватися кімнатою, що находиться внизу східців середнього виходу в двір. Двері в неї майже незамітні, бо вони зовсім плоскі та підходять під кольор стіни. В цій кімнаті була влаштована комора для ґаражу. Вертаючись з двору в будинок (ходив я сам без доглядача), я спробував, чи двері не заперті. Виявилось, що ні. Рішив, користуючись тим, що на сходах і внизу зовсім темно, заховати всіх арештованих в цій кімнаті, будучи певним, що варта нас шукати буде не довго.

Пояснивши, що вихід у нас є одинокий на Пушкинську вул., я взявся вести цим шляхом усіх. Непомітно для варти умовився з арештованими йти безпосередно за мною, тримаючи один одного за руки та по можливости швидко, щоби варта відстала хоч трохи від нас, що дасть нам можливість заховатись. Так і зробили.

Спускаючись швидко по сходах, ми в темноті, не помітно для варти, втягнулися в кімнату, причинили двері й притаїлися. Вартові, не чуючи наших корків, почали нас гукати, потім дескілька разів присвітили сірниками й нарешті, добре вилаявши нас, подалися далі.

Перечекавши з чверть години, ми, узброївшись рушницями, які валялись тут у кімнаті на купі набоїв, почали перебігати через двір на Пушкинську вулицю.

На вулиці крім нас не було живої душі, лише над головами рвалися шрапнелі та чулась з усіх боків шалена скорострільна та рушнична стрілянина.

Побігли ми спершу по Пушкинській в напрямкові Бібіковського бульвару, але з нього нас стрінуто було, невідомо чім, скорострільним вогнем. Довелося повертати назад. Під скорострільним вогнем, підганяемі ним по Пушкинській із заду, ми перебігли через Фундуклеївську вул. Повернули по Прорізній вул. вгору, аж тут з Підвальної вул. знову чийсь скоростріл почав торохкотіти по нас. Шарахнулися назад вниз по Прорізній до Хрещатика. Тут несподівано зза рогу Хрещатика вискочило десять озброених людей. Ми вмить влипли до стін будинків. Вони зробили теж.

— А гов! — чуемо. — Ви хто такі?" — питають по українськи.

— А ви хто? — питаемо ми.

— Та ми люде!

— Ми теж!

— Може ми з вами свої?

— Може й свої, хто знае?

— От що, хай виходить з вас один на середину вулиці без ґвинтовки, а з нашого боку вийде теж один.

— Добре — відповідаемо. — Виходи один і йди на зустріч нашому!

Від будинку відокремилась чоловіча постать і опинилась насеред вулиці. В той самий час з нашого боку виходив на середину вулиці я. Разом пішли ми один другому на зустріч. Стрінулися серед вулиці. Бачу, передімною стоїть козак з чорним шликом. Рука ранена на перевязці.

— Я отаман чорношлишників Н. Н. А ви хто такі будете?

— Ми Вільні Козаки Катеринославського Коша — відповідаю.

— А що чути про наших? Де вони? — питає видимо з недовірям.

Я розповів йому коротенько, що сам знав. Запитав він ще, хто ким командує, я відповів йому й у свою чергу поставив декілька контрольних питань. Нарешті подали ми один одному руку, відійшли на хідник і покликали своїх товаришів. Я голосно кликав своїх, називаючи їх Катеринославцями, щоби тим дати їм зрозуміти, що я так представився, бо завдяки провокаційному наклепови на нас доводилося ховати свое справжне імя перед своїми, а згодом і зовсім відстати від них.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРОСВІТА В КРАЮ І ТУТ В АМЕРИЦІ.

Серед невідрадних обставин, в яких живуть наші браття в Галичині, товариство Просвіта сповняє велику місію. Просвіта заложила кілька тисяч читалень, видала кількацять шкільних книжок, а популярних звиш 3 сотки. За стараннєм Просвіти Народна Торговля перемінилася на Крайний Торговельний Союз, який має на меті організацію крамарства. Заходами тов. Просвіта заложено садівничо-огородничу школу в Милованню. Немало причинилося тов. Просвіта до піднесення рільництва через поміч в заложенню Крайового Тов. „Сільський Господар". Майже всі інституції економічні завдячують своє повстаннє тов. Просвіта.

Просвіта голосила все нашу національну ідею, ідею окремішности і самостійности українського народу, ідею національної єдности всіх земель, після якої Українець, без огляду де він не мешкавби, чи в Галичині, чи на Буковині, чи на Великій Україні, чи в Америці, становить оден великий український народ.

Як у деяких американських кольоніях істнують просвітні товариства, то все на взір старокраєвих. На грунті американськім не все є пригоже, що є добре в старім краю; тут инші обставини життєві, инші потреби, инші права, инші порядки й инша система в школах. Америка инший, новий світ.

Але покищо в Америці для просвіти зроблено дуже мало. Як що робиться, то тільки для церковних організацій або партій. А се, відомо, не богато варта. Комуніст чи соціаліст, коли пише про яку справу, то всьо кольоруе на свій бік. І церковний чоловік теж не представляє справи безсторонно, але все бачить так, як йому інтерес його церкви каже бачити. Через те в нас в Америці справдішньої освіти для дозрілих людий було дуже мало.

А подумати про се треба. Як довго наші люди сподівалися вертати до старого краю, так довго вони жили тою освітою, що йшла зі старого краю. Як вони постановили лишитися в Америці, то з них більшість відвернулася від старокраєвої освіти. Тому тепер пора нам подумати про українську освіту для тих людий, що думають оставати на все в Америці.

Член львівської Просвіти.
З УКР. Життя.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Організують Українську Школу.

Наша громада була колись цілком підупала, і вже була мала надія на її скоре піднесення. Але зорганізоване українське товариство Рідна Хата постановило собі рішучо, що в Бруклині мусить бути Український Народний Дім. Наші бажання здійснилися: Українці закупили дім під ч. 101 Гренд Стр. В ньому гуртуються майже всі товариства і братства а також зорганізовано Аматорсько-Співацький кружок та Діточу Школу. Ми горді з сього, що довершили таке важне діло та що вже не мусимо витрачати чужих кутів. Ох, як любо прийти до Українського Народного Дому, де повно веселих Українців, котрі чуються тут в своїй хаті. Як приємно перебути тут серед української молодіжи, хлопців і дівчат! Як цікаво прислухуватися пробам аматорським, співацьким, музичним та танковим!

Хочу тут дещо сказати про Українську Діточу Школу, в котрій провадиться наука від кількох літ. Зачалася вона з малих початків, бо, на жаль, не все громадянство зрозуміло ціль школи. Український Дім причиняється немало до її піднесення. Він дає салю шкільну, освічену і огріту зовсім даром, і комітет школи сподіється, що громадяни, котрі мають дітий в шкільнім віку, пішлють їх до школи. Наука розпічнеться 16 вересня, а вписи дітий відбуваються що вечера від год. 5 до 8 вечером в Українськім Народнім Домі.

Іван Коптюх,
шкільний писар.

— Мамо, я мушу розвестися з Ромком!
— Чому? Чим він провинився?
— Він приніс папугу, а все як ми сперечаємося, папуга держить із ним!

ЯК МИ ЗМІНИЛИСЯ ЗА 14 ЛІТ.

Дня 2 серпня цього року минуло 14 років від того дня, як вибухла світова війна: Росія виповіла Австрії й Німеччині війну. Минуло 14 років, як почалися страшні світові змагання на полях битви, як стала плисти кров усіми ріками світа. Від револьверового вистрілу у Сараєві, від якого згинув австрійський престолонаслідник, почався огонь, який розгорівся потім не тільки майже в цілій Европі, але й подекуди в Азії та Америці; горів він більше як повних чотири роки і змінив границі світа. Одні держави змів з лиця землі, другі перемінив до непізнання; одні номеншив і обкроїв, другі поширив і побільшив та збогатив чужими землями. Деякі народи на війні заробили, відзискали свою державну незалежність (Чехи, Поляки), инші покрано і поділено на части, так, що лише частина їх будує собі вільне життя, а решта в ярмі (Білорусини, Литовці). Бо побідники зіхалися по війні в Парижі і зовсім не журилися, чи буде справедливо, чи ні, тільки поровнали границі світа так, аби їм було добре.

Якже вийшов наш український нарід з світової війни? Це майже кождий з нас знає. Пролили ми, Українці, богато своєї крови за Австрію з одного боку, а за Росію з другого — брат ішов майже чотири роки на рідного брата; така була наша доля. Аж у 1917 р., коли революція звалила престіл московських царів, український нарід за Збручем вхопився до нового життя. По довгих громадянських братовбивчих війнах за владу і за устрій державного ладу Велика Україна від яких 5 літ уже спокійно працює над будовою своєї держави, і з дня на день іде до того, щоби зовсім затерти сліди давної неволі, й недавніх братніх спорів і кровавих міжусобиць та стати справді зовсім самостійною державою.

В останніх роках це державне будівництво поступило так вперед, що є надія, що скоро вже з Україною почне рахуватися цілий світ, як з державою. Зріст української держави за Збручем вплине також корисно на долю тих Українців і українських територій, які не війшли в склад української держави.

Щож чувати з тими Українцями, що опинилися поза границями України? Східна Галичина, Волинь, Полісся, Підляся, Холмщина, Буковина, Закарпатська Україна — ось землі, які заселює український народ, та які тепер належать до Польщі, до Румунії або до Чехословаччини. Їхня доля нам теж звісна. Вона гірка і незавидна і всі ми відчуваємо її на власній шкірі. Добра нема. Нужда між народом на селі подекуди ще гірша, як перед війною, за Австрії. І важче нам жити ніж за Австрії.

Одначе якби хто запитав, чи український нарід взагалі стояв краще перед 14-ма роками, як тепер, то ми мусилиб відповісти: Український народ тепер стоїть краще! Чому? Як сказано, більша часть народу поглибилє працю коло своєї повної державної самостійности і має всі народні добра (землю) в своїх руках. Там, де тому 14 літ не було ні одної української школи, а по українськи не вільно було написати подання до уряду, там тепер українські школи, низькі і високі, а українська мова пануюча і обовязкова в тих урядах, які недавно були московськії! Українська нація і культура росте. Але й у Галичині і в инших землях, заселених українським народом, є зміна на ліпше, хоч не назверх. Тут ми не маємо того, що мали за Австрії; українські школи так якби пропали, але затe народ збудився до політичної свідомости і боротьби, а це богато значить. В твердій школі важкого життя серед супротивних відносин народ навчився ліпше цінити і любити своє. Чим більше противник тисне, краще народ тримається і привязується до свого, а це добре. А найважніше — ми відвічнулися від австрійського угодовства; від поклонів чужим престолам і тепер угодовство вважається в нас за ганьбу і слушно пятнується його, бо воно губить народ. У нас зродилася свідомість і енергія до праці в користь народу — а це є запорукою, що так зле, як тепер є, довго не буде. Народ наш, виснажений світовою й українсько-польською війною, змучений повоенними переслідуваннями, здобувся таки на таку силу, що розбудував свою кооперацію, з останнього утримує свое приватне шкільництво, леліє думку про кращі, може щедеклі вже часи і з огидою відкидає всяку угодовщину, на якій пробують заробити несовісні політики. Ця витревалість народу доказує, що війна не зломала його, але навчила неодного доброго — і зробила здібнішим до вільного життя. Це нам додає надії, що кращу будучність здобуде народ скоро, тимбільше, що тепер світ мабуть стоїть перед важними подіями, які мають направити всі кривди, що потерпів наш народ і инші народи по світовій війні, коли на ній ділили світ. Тепер виглядає подібно, як перед 1914 роком. Можна очікувати знову важних новин у світі, які може нарешті поможуть українському народови зажити по людськи. — (Львівська „Праця").

Др. В. Клодницький.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(14)

(Продовження).

Противно, держава має контролю над деякими справами церкви.

Тут Оккам мав на думці привілей держави іменувати королем епископів, архиєпископів та випосажувати номінованих світськими добрами маєтками. Такий привілей називався інвеституром.

Ворожнеча до папи зродилася в Оккама на історичній основі, а іменно: за часів панования в Англії короля Івана без землі (1199—1216) папа Інокентій III. кинув був клятву на Івана без землі і зняв був з англійського народа присягу, зложену на вірність королеві. Кинена клятва на короля і звільнення людий від присяги захитали основами англійської держави. Король урятував свою корону лише в той спосіб, що признав над собою зверхність папи.

В той час англійська шляхта (barones maiores) і висше духовенство скористали із ослаблення центральної влади в краю і вимусили на королеві, щоб він підписав „Велику хартію" (magna charta libertatum), на підставі якої між иншим король головно при оподаткованню мав цілковито звязані руки. Велика карта повстала 1215 р. Окрім своїх добрих прикмет карта свобід мала свої слабі сторони. Найголовнійшою слабою стороною карти було те, що вона великій шляхті і духовенству дала за богато привілеїв, що истилося на англійській державі довгі віки — теж аж до Кромвелівської революції в XVII. в.

Оздоровлення державницької думки в середновічних часах. Ідея суверенности народа. Марсилій Падуанський, 1270—1342.

Обговорюючи державознавство в попередніх розділах середновіччя, ми в сути річи не стрічались майже ніде з якоюсь глибшою думкою чи теорією. Чому? Досі ми стрічалися лише з постулятами, що найвисшим володарем світа є або папа (речники того погляду св. Августин і Тома з Аквіну) або король чи цісар. На тому майже кінчилася вся фільософія обговореного державовіддання.

Вдумавшися глибше в обі сторони напрямних міркувань, ми мусимо собі сказати, що обі ідеольогічні групи мислителів не мали за собою правди. Ані папа, ані король, ні цісар не є жерелом права, ані змістом поняття держави. Вони оба не творять і не можуть творити ані держави ані сили її. І церковна ідеольогія цезаропапізму і світська ідеольогія монархізму забули цілковито на найважніший елемент, на основу державі і влади взагалі — на нарід!

Речником права, найвисшого права в руках народа, являється перший в середновічу Марсилій.

Він то в своїх двох творах: 1) „Tractatus de translatione imperii" („Виклад про передання влади") та 2) „Defensio pacis" („Оборона мира") доказує, що ані папа, ані ніякий цісар не творять держави, ані державної влади. **До того покликаний є лише сам нарід!** Лише нарід є сувереном, жерелом найвисшого суверенного права.

Вслід за цим Марсилій перший раз в історії державознавства проголошує ідею суверенности народа. Щож це таке суверенність?!

Старинний світ не знає і не має поняття суверенітету. Плятон та Аристотель мають подібне, аналогічне поняття до суверенітету. Вони мають поняття автаркія (самовистарчаємість), життєздібність. Самовистарчаємим, себто життєспосібним є лише такий нарід, котрий посідає всі матеріяльні добра, які йому до життя є потрібні. Під матеріяльними добрами треба розуміти: 1) плодородну землю, 2) здоровий клімат та 3) головно — доступ до моря. Ці три найважніші, бо вони є конечно потрібні до самовистарчаємого державного життя.

З повисше сказаного стає зрозумілим, що старинний світ підпорядковував лише матеріяльні добра під поняття самовистарчаємости народа.

Цей погляд старинного світа був вузький, бо окрім матеріяльних дібр усякий розвинений нарід мусить мати поняття висших — нематеріяльних дібр.

Нематеріяльними, висшими добрами можемо уважати про свободу людий, самоуправу, добре шкільництво, свободу віри, зборів, преси і т. п.

Найвисшим одначе добром нематеріяльної натури для цілого народа є право народа на своє життя, право на свобідне, ніким не гамоване і від нікого независиме життя!

Всяка зависимість народа, церковна чи політична, означає народне нещастя, життєві пута, які гамують свобідний розвиток.

Поняття абсолютної свободи перший раз в історії державознавства, як сказано, кристалізує Марсилій, говорячи про суверенність народа, себто про прикмету дорослого і вольного народа. Марсилій оперує поняттям суверенність народа (суверенітет) ось так: **Суверенність народа, се його прикмета, це його сила (potestas) нормувати своє життя по власній подобі і волі!**

Вслід за цим говорить Марсилій: **Кождий нарід є жерелом, з якого випливають всі закони, себто життєві норми, по яким має йти народне життя.**

Марсилій Падуанський пішов на перебій. Він не станув ані по стороні папи, ані по стороні монарха — він станув по стороні народа. „Potestas superans" — себто найвисшу владу, має лише сам нарід. Одна невна річ, нарід може добровільно згодитися і передати ту свою владу на якийсь час пр. папі або монархови. У свойому творі „De translatione imperii" („Передання влади") Марсилій підкреслює, що нарід сам найкрасше знає й інтелектом народнім відчуває, що для нього є хосенне і тому всяке законодавство повинно бути в руках народа. Владу виконавчу, себто адміністрацію, може передати нарід або поодиноким людям, або корпораціям. Одначе нарід може ті наділені владою органи кожночасно усунути, бо мандат, **всякий мандат можна відкликувати.**

Щодо справ церковних то Марсилій і в тій справі виступає як дуже глибоко думаючий чоловік. Церква повинна, каже він, пильнувати своїх справ, справ Христового навчання, а не вганяти за світською владою. Христос же ані сам не був світським володарем, ані своїм наслідникам не передавав жадних претенсій до світської влади. Впрочім, каже Марсилій, законодавство і судівництво належить лише до держави.

Щодо самої віри то Марсилій висказується за свободою віросповідання. **Отже Марсилія треба уважати за першого речника релігійної толеранції,** що на ті часи є також незвичайно оригінальним і важним.

(Дальше буде)

— Я трицять літ жонатий і весь той час кождий вечір провів з моєю жінкою.
— Це з любови!
— Ні, з ревматизму!

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВИЛКС БЕРРИ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 99, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінг відбудеться в неділю, 16. вересня, в год. 3-ій пополудни в галі церковній. Всі члени повинні прибути на мітінг; член, що не явиться на квартальнім мітінгу буде карний після уставів. — Никола Рутько, предс.; Петро Герман, секр.

Між товаришками. — Я нещаслива!
— Чому?
— Бо переконалася, що Юрко оженився зі мною задля грошей.
— Ну, то бодай тим можеш потішитися, що він не є такий дурний, на якого виглядає.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за серпень 1928 року.

Число відділу	Члени	Відділи з каси	З пушок	З підприємств	Не члени	Разом
10	$ 3.00	$	$	$	$	$ 3.00
50	12.00	5.00				17.00
61			4.78			4.78
70	98.00					98.00
90	13.00					13.00
98	14.00					14.00
113	24.00					24.00
137	5.00					5.00
151	5.00					5.00
188			2.00	29.25		31.25
224		5.00				5.00
266	9.00		3.70			12.70
299				32.30		32.30
318	1.00		5.00			6.00
329	1.00					1.00
365	2.00					2.00
378	5.00			15.00		20.00
	$ 192.00	$ 10.00	$ 15.48	$ 76.55	$	$ 294.03

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

на Сиротинець-Захист У. Н. Союза злучених відділів У. Н. С. у Клівленді та з принагідних жертв і збірок у серпні 1928 р.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Злучені відділи У. Н. Союза (102, 112, 334, 336, 341, 358 і 364) зібрали (подрібний рахунок подається в окремій дописі, в рубриці: „Як будуємо Сиротинець-Захист У. Н. Союза") $52.77

СТ. ЛУІС, МО.

На хрестинах у гр. М. Бартіша жертвували (допись подається окремо): Михайло Бартіш $2.00; Михайло Євуско, Василь Шупляк, Василь Логуш, Стах Стецик, Михайло Кільчицький, Петро Чуляк і Маргарета Бартіш по $1.00. — Разом 9.00

КОТСВІЛ, ПА.

Стефан Бортник 1.00

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На руки гром. В. Дворчина зложили в фабриці працюючі там робітники (допись подається окремо): Василь Дворчин, Василь Дроботій, Іван Йоняк, Йосиф Сокальчук, Йосиф Івак, Франко Тибурський (Поляк), Гр. Лебідь, Йосиф Мізерак, Андрій Равлінець, John M. Yadden і Frank Caruso по $1.00; Writs Winizia і Микола Соколовський по 50 ц. — Разом 12.00

СТ. ФРАНСІЗ, МО.

На весіллю гр. Ілька Кундиревича зложили на руки Й. Греськова і С. Патина (гроші прислав гр. Стефан Патин враз з подякою жертводавцям): Мик. Моміт (член 225 від. У. Н. С.), Іван Добромильський, Михайло Кільчицький, Йосиф Греськів, Стефан Патин і Теодор Кондратів по $1.00; Микола Моміт, Андрій Миронюк, Іван Харасін, Михайло Паращак, Петро Пастернак, Михайло Лазарович, Павло Голдак, Йосиф Бентон, Ілько Кундиревич, Микола Паращак, Стефан Шускевич, Іван Іжо і Юстина Добромильська по 50 цнт.; Петро Міштурак, Микола Марцинишин, Михайло Іванко, Василь Сосяк, Петро Заросменський, Параня Була і Катерина Якимів по 25 цнт. — Разом 14.25

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ ЖЕРТВ НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

по конець серпня 1928 р.

Члени У. Н. Союза зложили жертв у серпні 1928 р.	$192.00
Відділи У. Н. Союза жертвували зі своїх кас	10.00
Дрібні жертви, зібрані до пушок заходами членів У.Н.С.	15.48
Дохід з підприємств, уладжених поодинокими відділами У. Н. Союза	76.55
Сім злучених відділів У. Н. С. в Клівленді придбали ...	52.77
Принагідні жертви з 4-ох місцевостей	36:25
У серпні вплинуло жертв на суму	$ 383.05
По конець липня 1928 р. проголошено жертв на суму	38,340.22
По конець серпня 1928 р. вплинуло жертв на суму	$38,723.27

Комітет Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за серпень 1928 року.

ВІДДІЛ 10.

Тов. ім. Антона Бончевського в Ансонії, Конн.

Жертва з каси відділу .... $—
Жертви від членів проголошено.
Дісланo від членів 3.00

Разом $3.00

Бреля Петро $1.00
Бреля Іван 1.00
Майнарик Адам 1.00

ВІДДІЛ 50.

Бр. Благовіщення Пресв. Богородиці в [illegible], Мд.

Жертви з каси відділу і від членів проголошено.
Дісланo з каси відділу .... $ 5.00
Жертви від членів 12.00

Разом $17.00

Голдак Павло $1.00
Тиндик Іван 1.00
[illegible] Іван 1.00
[illegible] Пилип 1.00
Гаранчайло Михайло 1.00
Курочка Іван 1.00
Кондрат Теодор 1.00
Маголич Іван 1.00
Лазарович Михайло 1.00
Семко Іван 1.00
Сорока Василь 1.00
Сосяк Василь 1.00

ВІДДІЛ 61.

Бр. Успення Пресв. Богородиці в Лайтров, Па.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушки проголошено.
Дісланo жертву з пушки, яку зібрано при посвячуванню братських прапорів дня 30. травня 1928 р. $4.78

Разом $4.78

ВІДДІЛ 70.

Тов. Молодечий Клюб Поступовий у Джерзи Сіті, Н. Дж.

Жертва з каси відділу .... $—
Жертву від члена проголошено.
Дісланo від части членів $98.00

Разом $98.00

Міщук Іван $5.00
Ковальський Іван 1.00
Ковтко Теодор 1.00
Самоїл Михайло 1.00
Атаманюк Максим 1.00
Бабяк Петро 1.00
Бандура Николай 1.00
Бігуняк Теодор 1.00
Біщко Василь 1.00
Білобрам Іван 1.00
Черхавський Іван 1.00
Чорневий Теодор 1.00
Чуправський Павло 1.00
Хвалик Петро 1.00
Хвалик Тарас 1.00
Долошицький Михайло 1.00
Дмитриха Пилип 1.00
Федьо Петро 1.00
Френцко Максим 1.00
Гаврилюк Гнат 1.00
Гелета Іван 1.00
Гила Михайло 1.00
Гімон Ілько 1.00
Гнира Стефан 1.00
Гладкий Стефан 1.00
Гречух Андрій 1.00
Гринько Іван 1.00
Євусяк Григорій 1.00
Ялицький Станислав 1.00
Кирчів Кость 1.00
Келечава Павло 1.00
Ксенич Іван 1.00
Кухар Олекса 1.00
Костів Стефан 1.00
Корецький Іван 1.00
Келечава Михайло 1.00
Курила Кузьма 1.00
Лущак Іван 1.00
Ленич Іван 1.00
Ленич Кіндрат 1.00
Литвинюк Катерина 1.00
Мадай Данило 1.00
Маціовський Петро 1.00
Маковський Станислав 1.00
Мазур Петро 1.00
Меланяк Олекса 1.00
Наконечний Кирило 1.00
Офяра Андрій 1.00
Онисяк Антін 1.00
Ганьків Григорій 1.00
Мулик Олекса 1.00
Магура Іван 1.00
Павлик Павло 1.00
Пацала Павло 1.00
Пацала Теодозій 1.00
Павлина Теодор 1.00
Пілевич Дмитро 1.00
Пилип Дмитро 1.00
Рипка Михайло 1.00
Ригайло Гринько 1.00
Розмаїтий Б[illegible] 1.00
Слука Іван 1.00
Стельмах Харитон 1.00
Стадник Іван 1.00
Сидор Юрій 1.00
Снадик Михайло (ст.) 1.00
Шупяний Іван 1.00
Шемчук Стефан 1.00
Шийка Михайло 1.00
Возняк Андрій 1.00
о. Волощук Іван 1.00
Жила Ісаак 1.00
Зазуля Антін 1.00
Зендран Семен 1.00
Сельковський Іван 1.00
Бекаш Константин 1.00
Чопик Петро 1.00
Чайка Дмитро 1.00
Хвалик Василь 1.00
Хухра Іван 1.00
Докля Володимир 1.00
Дубовецький Петро 1.00
Гірняк Іван 1.00
Гоць Данило 1.00
Кирчів Теодор 1.00
Кушнір Володимир 1.00
Лищнянський Микола 1.00
Малиновський Іван 1.00
Писарчик Юліян 1.00
Самоїл Семен 1.00
Смеречанський Іван 1.00
Сидор Михайло (стар.) 1.00
Щур Іван 1.00
Когут Григорій 1.00

ВІДДІЛ 90.

Бр. св. Михаїла в Сентралія, Па.

Жертва з каси відділу .... $—
Жертви від членів, із збіркового дня і з пушок проголошено.
Дісланo від части членів $13.00

Разом $13.00

Комарніцький Мирон $1.00
Андрійчин Іван 1.00
Березінський Юрко 1.00
Цапінський Олекса 1.00
Яким Павло 1.00
Кордош Генри 1.00
Лень Іван 1.00
Смоляк Микола 1.00
Стуч Йосиф 1.00
Волчанський Василь 1.00
Гредович Василь 1.00
Волчанський Захар (Кльопчин) 1.00
Пятничинський Гриць 1.00

Примітка: У виказі жертв із 27. лютого 1927 р. ($97.00) пропущено через недогляд імя Стефана Гутника, котрий жертвував $1.00.

ВІДДІЛ 98.

Бр. св. Володимира в Шевандоа, Па.

Жертви з каси відділу, від членів, від не членів, з пушок і з хрестин проголошено.
Дісланo від части членів $14.00

Разом $14.00

Рабада Петро $1.00
Дишило Андрій 1.00
Винник Володимир 1.00
Козевич Микола 1.00
Вівчарик Михайло 1.00
Овчарик Стах 1.00
Малимін Андрій 1.00
Касіян Стефан 1.00
Касіян Василь 1.00
Лукасик Станислав 1.00
Лукасик Аполінарій 1.00
Пилипяк Василь 1.00
Крупа, Іван 1.00
Козак Семен 1.00

ВІДДІЛ 113.

Бр. св. Івана Хрестителя в Дерри, Па.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушок проголошено.
Дісланo від части членів $24.00

Разом $24.00

Шафран Іван $1.00
Королевят Антін 1.00
Рось Василь 1.00
Баран Василь 1.00
Коперак Іван 1.00
Куземчак Андрій 1.00
Пашкевич Андрій 1.00
Пелц Василь 1.00
Куземчак Стефан 1.00
Полійовський Михайло 1.00
Бурик Сташко 1.00
Бич Стефан 1.00
Хохла Дмитро 1.00
Королевят Атанас 1.00
Майор Антін 1.00
Курчак Нестор 1.00
Підкалицький Іван 1.00
Кравс Ілія 1.00
Мадейчик Тимко 1.00
Січ Михайло 1.00
Клим Антін 1.00
Наpopованець Йосиф 1.00
Гочак Василь 1.00
Пойовський Микола .... .50
Пітула Іван .... .50

ВІДДІЛ 137.

Тов. ім. Богдана Хмельницького в Істон, Па.

Жертви з каси відділу, від членів, від не членів і дохід з пікніку проголошено.
Дісланo від одного члена $5.00

Разом $5.00

Дроботій Василь $5.00

ВІДДІЛ 151.

Сестр. Пресв. Богородиці в Алентавн, Па.

Жертви з каси відділу, від членів і з пушки проголошено.
Дісланo від одної членщі $5.00

Разом $5.00

Баба Параня $5.00

ВІДДІЛ 188.

Тов. „Фармер" у Дургенві, Н. [illegible]

Жертва з каси відділу .... $—
Жертви від членів проголошено.
Дісланo дохід з пікніку 29.25
З пушки 2.00

Разом $31.25

ВІДДІЛ 224.

Бр. св. Николая в Кол Рідж, Огайо.

Жертви з каси відділу і від членів проголошено.
Дісланo з каси відділу $5.00

Разом $5.00

ВІДДІЛ 266.

Тов. ім. Івана Франка в Амстердам, Н. Й.

Жертви з каси відділу, від членів, від не членів, з пушки і дохід з балю проголошено.
Дісланo від части членів $9.00
З пушки 3.70

Разом $12.70

Ковальчук Михайло $1.00
Ковальчук Катерина 1.00
Базарницький Йосиф 1.00
Михалюк Василь 1.00
Медвідь Григорій 1.00
Калюга Олекса 1.00
Бабак Гнат 1.00
Бодак Данило 1.00
Сюрко Теодор 1.00

ВІДДІЛ 299.

Тов. ім. Миколи Стефановича в Бофало, Н. Й.

Жертви з каси відділу, від членів, з пушки і дохід з представлення проголошено.
Дісланo дохід з представлення $32.30

Разом $32.30

ВІДДІЛ 318.

Сестр. св. Ольги в Нортгемптон, Па.

Жертви з каси відділу і від членів проголошено.
Дісланo від одної членщі $1.00
З пушки 5.00

Разом $6.00

Дворняк Паранька $1.00

ВІДДІЛ 329.

Тов. Вільна Україна в Ботлер, Па.

Жертва з каси відділу .... $—
Жертви від членів проголошено.
Дісланo жертву від одного члена $1.00

Разом $1.00

Хай Микола $1.00

ВІДДІЛ 365.

Бр. св. Анни в Фраквіл, Па.

Жертви з каси відділу, від членів і з коляди проголошено.
Дісланo від членів $2.00

Разом $2.00

Грицишин Михайло $1.00
Крачмар Андрій 1.00

ВІДДІЛ 378.

Бр. св. Николая у Вудбайн, Н. Дж.

Жертва з каси відділу .... $—
Дісланo дохід з балю 15.00
Жертва від члена 5.00

Разом $20.00

Микола Кузан $5.00

КРАЇНА БЕЗ СМІХУ.

В Персії дуже часто природа є штучна. Всюди там, де людина не може дістатися із наводнюючими каналами, простягається лише мертвий степ і лисі склони гір, що вблискуються до сонця. Такий краєвид богато пригадує південну Каліфорнію, де сумна пустиня перемінюється у гарний краєвид, що подобає на величезний сад. Є там гарні виноградники, чистенькі овочеві сади, в яких ростуть довгими рядами оливні дерева. Всюди простягаються ниви конюшини, а попри дорогу ростуть високі тополі, яких зелене листя вблискується срібнисто. Але не видно тут біленьких хат, гарних плотів. Усе лише видно високі глиняні мури, такі високі, що навіть їздець на коні не може доглянути краси огородів і садів, про яку лише може здогадуватися з менше або більше пишного верховіття дерев, яке вистає трохи понад мури. Таксамо не видно краси жінок. Вони наче тіни переходять улицями, із лицями заслоненими чорними серпанками. А тимчасом мущини сидять собі поважно й гордо перед дверми та попивають чай.

У долині, посеред сніжних гір на овиді, простягається місто Тебріс. Має воно більше як триста тисяч мешканців. Видно його здалека, але треба підійти близько, щоби переконатися, що це місто. Бо нема там ні веж, ні мінаретів, ні коминів, нічого, що зніма лось би у небеса, що бачимо, коли наближаємося до якогонебудь міста. Мури тут вищі ніж доми, видно лише сіробурі глиняні стіни по обох боках улиці. І треба зробити вже добрий шмат дороги, щоби усвідомити собі, що ми справді у богатолюдному місті. Милями йдете цими вузенькими вулицями тай не бачите нічого більше, лише високі стіни, що подобають на вязничні мури.

Справді, до таких міст треба насамперед призвичаїтися! Треба насамперед зрозуміти цей світ. Чомуж то тут люди так заслонюються від своїх ближніх такими мурами? Чи то сонце, що так сильно світить на вулиці, а попри мури кидає лише коротеньку тінь, є причиною цього? А вулицею лише то тут то там промайне також наче тінь заслонена жіноча стать.

Зате на базарі тим людніше. Хто хоче пізнати Схід із його питоменною культурою, хай іде на тебрійський базар. Є там усе. Люди кричать, осли ревуть, дервіші кидають палаючим зором, мулаги (духовники) у зелених турбанах проповідують на углах улиць, товпа вірних викрикає: Аллаг, а всім іншим не перешкоджує це, як звичайно, пити чай у будах.

Годі описати такий пестрий східний базар. Перо не віддасть усіх цих барв, а знову маляр, який зумівби змалювати всі ці барви, не в силі є віддати на полотні всієї тої метушні, яка царить на базарі, не в силі зобразити цього прикметного базареві запаху, який, щоправда, не є похожий на приємні запахи Індії, але який належить до базару, як кадило до богослуження.

А килими!

Для Перса, взагалі для мешканця Сходу килим не є зовсім люксусовим артикулом, лише домашнім предметом, найконечнішим. У найбіднішій хатині, у найнужденнішій базарній буді все мусить бути бодай який-такий килим. То найконечніший предмет для молитви, приписаної законом, то стіл Перса, який він бере зі собою навіть як подорожній клунок. Але є ріжниця між килимом і килимом навіть і в Персії. Треба лише вийти на базар, щоби переконатися про це.

Як на інших базарах є страшний галас, так на базарі килимів є повна тишина. Поважна тишина царить у галі, над якою знімається готицький лук. У сутінок лише то тут то там паде соняшний промінь і танцює на накопичених скарбах — килимах. Оком не надивитися тим скарбам! Треба би мати хіба мішки золота, щоби щось таке купити. Бо добрий килим і тут на місці коштує 80 до 100 томанів. Колиж хто везе килим за границю, то платить велике мито від кільограма, а тому килим стається двічи так дорогий. Колиж дорахувати ще фрахт, обезпечення, дохід купця, потім детайліста, який нераз держить такий килим літами — то легко зрозуміти, чому перські килими такі дорогі тай чому не є вони буденною річчю у домі чужинця.

Дуже цікаво придивлятися виробови цих килимів. Око ледви може схопити рухи пальців робітника, занятого при виробі килима. Здається, він ніколи й не глядить на взірці, а таки під його руками творяться мистецькі орнаменти. А найцікавіше і найбільше неправдоподібне, що майже всю роботу роблять 8—14-літні діти. Клячуть рядом та лискавкою рухають руками, а старший робітник співучим голосом пояснює їм взорець килима. Годі й зрозуміти, як ці рученята й голівки можуть поняти й виконати таку мистецьку роботу!

— Чи ви оженилися з тою гарною дівчиною, що ви давно говорили мені про неї, чи далі варите собі самі?

— І це і те!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

— Чи не заснув припадково бухгальтер? У його кімнаті так тихо!

— Коли тихо, то він напевно не спить! Коли він спить, то хропить!